

NEŽÁDOUCÍ REAKCE NA KRMIVO U PSŮ A KOČEK

Nežádoucí reakce na krmivo jsou jednou z velmi častých diferenciálních diagnóz pruritu psa i kočky. Jedná se o neočekávané reakce organismu na složky potravy.

MVDr. Zuzana Svobodová, Ph.D.

Nežádoucí reakce na krmivo jsou jednou z velmi častých diferenciálních diagnóz pruritu psa i kočky. Jedná se o neočekávané reakce organismu na složky potravy. Různé literární zdroje uvádějí, že potravní alergie může tvořit až 10 -20% všech alergií, které u psích a kočičích pacientů pozorujeme. Jedná se rovněž o třetí nejčastější příčinu hypersenzitivní reakce obecně (nejčastější je alergie na bleší kousnutí a atopie).

V rámci pojmu nežádoucí reakce na krmivo je třeba odlišit potravní alergie a potravní intoleranci. U **potravní alergie** dochází k rozvoji klasické hypersenzitivní - imunologické reakce organismu doprovázené charakteristickými symptomy jako je svědění a další kožní projevy typicky spojované s alergiemi u psů a koček (krmivem vyvolaná atopická záněť kůže, hypersenzitivní kožní reakce na složku potravy). Naproti tomu při **potravní intoleranci** složky krmiva dojde k rozvoji abnormální reakce na součást potravy bez imunologického podkladu. V praxi jsou nicméně obě formy odpovědi organismu prakticky neodlišitelné a jejich projevy jsou v rámci léčby eliminovány dietou prostou vyvolávajícího činitele.

Celý proces senzibilizace na konkrétní složku stravy a následující komplikovaná imunologická odpověď v případě potravní alergie odehrávající se v trávicím traktu zvířete má dosud spoustu ne zcela objasněných otázek. Důležitou zprávou pro nás veterináře, naše zvířecí pacienty a jejich majitele je skutečnost, že navzdory některým nejasnostem a rozporům v terminologii a etiopatogenezi tohoto onemocnění, symptomatologie, diagnostika a léčba potravní alergie psů a koček má jasně daná pravidla a zásady.

Na rozdíl od atopie nelze u potravní alergie jednoznačně vystopovat plemennou, pohlavní ani věkovou predispozici ani sezónnost výskytu problémů. Přesto někteří autoři uvádějí vyšší četnost výskytu u některých plemen psů (WHWT, dalmatinů, boxerů, kólií, německých ovčáků, kokr/špringr – španělů, labradorů, zlatých retrívrů). K rozvoji abnormální reakce na potravu může dojít u zvířete starého několik měsíců i u geriatrického pacienta staršího 10 let.

PACHATEL POTRAVNÍ ALERGIE (NE) ZNÁMÝ?

Mnoho studií potvrdilo, že některé ingredience mohou způsobovat

alergickou reakci s vyšší pravděpodobností než ostatní. Do seznamu krajně podezřelých složek patří bílkoviny hovězí, mléčné, kuřecí, vaječné, soja, pšenice, tedy suroviny nejčastěji používané při výrobě běžných psích i kočičích krmiv. Incidence hypersenzitivní reakce pravděpodobně souvisí s množstvím alergenů, kterému je zvíře vystavováno.

SYMPTOMY

Primárním symptomem nežádoucí reakce na krmivo je pruritus kůže zejména na obličeji, meziprstí tlapek, předloktí, podpaží a v anální oblasti. Pruritus není sezónní a obtížně odpovídá na steroidní terapii. Chronické recidivující infekce kůže (malaseziózní dermatitis, pyotraumatické změny) a zevních zvukovodů, nadměrné olizování (zejm. kočky) a škrábání, vyšší incidence „hot spot“, které navíc často obtížně odpovídají na léčbu nebo recidivují v krátkých intervalech po přeléčení antibiotiky jsou dalšími symptomy provázejícími potravní alergie psů. Početné procento psů se navíc potýká současně s jiným onemocněním s podobnou symptomatologií (alergie na bleší kousnutí, atopie, sarkoptový/ otodektovej svrab, demodikóza). Jejich odhalení a léčba, která bude předcházet eliminační dietě je z hlediska správné strategie terapie pacienta naprosto nezbytná.

Druhou skupinu symptomů prolínajících se s kožními příznaky tvoří gastrointestinální potíže různého charakteru mající často obraz recidivujících či chronických střevních zánětů. Hlavními příznaky jsou: vyšší frekvence stolic během dne (většinou 3 a více), méně často zvracení, často meteorismus a flatulence, zhoršení výživného stavu a kondice.

U koček převládají symptomy dermatologické – nadměrné olizování a otírání obličejové části, tlapek, axil, krku. V důsledku automutilačních změn se následně rozvíjejí těžké dermatologické symptomy, doprovázené např. i vypadáváním celých ložisek srsti a v souvislosti s abnormální imunologickou odpovědí dochází u koček často k rozvoji různých forem hypereozinofilního syndromu.

Nicméně existuje několik málo příznaků, jejichž přítomnost výrazně posiluje možnost vyslovení podezření na nežádoucí reakci na krmivo:

1. Silný nesezónní pruritus (jiné než parazitární etiologie) neodpovídající na léčbu kortikosteroidy.

2. Rekurentní ušní infekce často kvasinkové etiologie.
3. Středně závažné až závažné kožní problémy mladého zvířete.
4. Celoroční přítomnost hypersenzitivních projevů nebo první výskyt těchto projevů v zimním období.

DIAGNOSTIKA

Diagnostika nežádoucí reakce na krmivo není navzdory různým pověrám nijak zvlášť obtížná. Problémem zůstává, že mnoho jiných onemocnění může způsobovat podobné příznaky (atopie, alergie na bleší kousnutí, sarkoptový svrab, kvasinkové a bakteriální dermatitidy). Zvíře navíc často trpí ještě jinými problémy než nežádoucí reakcí na krmivo, které je nutné včas odhalit a adekvátně léčit. Pokud jsou všechny vyjmenované příčiny vyloučeny nebo vyléčeny, potom nastává ten správný čas začít s eliminační dietou a následným provokačním testem.

CO JE TO ELIMINAČNÍ DIETA?

Eliminační dieta znamená podávání zcela nového krmiva obsahujícího zdroj proteinů a sacharidů, se kterým se ještě zvíře v minulosti nesešlo po dobu minimálně 12 týdnů. Na trhu je dostupných mnoho komerčních diet s vybranými méně běžnými zdroji bílkovin a sacharidů a také mnoho specializovaných diet (hypoalergenní diety, diety s hydrolyzovanými proteiny), ve kterých jsou bílkoviny a sacharidy rozštěpeny do menších molekulových velikostí tak, aby nevyvolávaly nežádoucí alergickou reakci. Nejčastěji prokazované alergie u psa jsou hovězí a kuřecí maso, vejce, mléko, soja, kukuřice a pšenice. U koček ryba a mléčné výrobky. Alergie k více než dvěma alergenům jsou výjimkou. Samozřejmě je též možné použít doma připravenou stravu, při její přípravě je ale nezbytné držet se přesně předpisu a neměnit jakkoli během provádění testu její složení. Problémem může být jak obstarávání někdy netradičních zdrojů bílkovin, tak rovněž správné dávkování doma připravené diety.

Při tomto testu je naprosto nezbytné dodržovat přísný režim – tato dieta musí být po dobu minimálně 12ti týdnů to jediné co zvířeti majitel nabídne. Je třeba se přísně vyhnout jakýmkoli pamlskům, ochuceným potravním doplňkům atd. Výjimkou jsou např. SPECIFIC™ CT-HY Hypoallergenic Treats s hydrolyzovanou lososí bílkovinou, které lze psovi nabídnout i během eliminační diety.

OBCENÁ DOPORUČENÍ PRO MAJITELE PŘI PODÁVÁNÍ ELIMINAČNÍ DIETY:

1. Krmte svého psa pouze doporučenou dietou
2. Nepodávejte mu: pamlsky, ochucené potravní doplňky a léčiva (odčervovací přípravky nevyjímaje), ochucené zubní pasty.
3. Chcete-li psovi podat pamlsky použijte místo něj pouze doporučenou dietu nebo speciální hypoalergenní pamlsky osvědčených značek (Tip: většina diet ke klasickým granulím nabízí i konzervy s totožným složením. Kousky této konzervy můžete též zamrazit nebo upéct a v této formě podávat jako pamlsky)
4. V žádném případě nepodávejte psovi jídlo od stolu a počte všechny členy domácnosti.
5. V případě, že pes přes všechna opatření pozře něco jiného než doporučenou dietu, zaznamenejte o jakou potravu se jednalo a kdy k tomu došlo.

Na základě současné úrovně poznání neexistuje spolehlivý laboratorní průkaz možné potravní alergie. Nicméně jsou dostupné sérologické testy, které mohou výrazně pomoci při sestavování eliminační diety individuálně pro každého pacienta.

Sérologický test NUTRIDEXX® je schopen detekovat alergie z potravy, na něž zvíře reaguje tvorbou specifických Ig E a Ig G protilátek.

PROVEDENÍ TESTU PŘINÁŠÍ VETERINÁRNÍMU LÉKAŘI I MAJITELI ZVÍŘETE NESPORNÉ VÝHODY:

1. Zjistíme, které potravní alergie jsou u zvířete dominantní a těm se následně vyhneme při sestavování eliminační diety. Respektive taktéž zjistíme, na které antigeny/alergeny zvíře v tomto testu ne-reaguje a z těch následně sestavíme **cílenou eliminační dietu tzv. „šitou zvířeti na míru“**.
2. Veterinární lékař obdrží z laboratoře výsledky, které může majiteli předložit a usnadní mu to argumentaci a vysvětlování související s nutností provést eliminační dietu a dodržet všechny její zásady (viz výše).
3. Majitel se nemusí obávat, že bude zvířeti podávat 12 týdnů eliminační dietu a následně se zjistí, že i na vybraný zdroj proteinu nebo sacharidu zvíře reagovalo alergicky a bude tedy nezbytné následně podávat opět minimálně 12 týdnů eliminační dietu novou.

V rámci sérologického testu NUTRIDEXX® je z 0,5 ml séra psa nebo kočky možné detekovat následující alergie: hovězí, vepřové, jehněčí, kachnu, krůtu, kuře, kravské mléko, pšenici, rýži, sóju, kukuřici, bílé ryby, slepičí vejce.

Přídavnými alergenými u psa jsou: brambory, ječmen, oves.

Přídavnými alergenými u kočky jsou: králík, losos, tuňák.

Test NUTRIDEXX® v žádném případě nenahrazuje provedení eliminační diety a provokačního testu – ty tvoří stále „zlatý standard“ při diagnostice nežádoucích reakcí na krmivo.

Pokud u psa dojde během 12 týdnů podávání eliminační diety ke zmírnění nebo dokonce odeznění příznaků, přistoupíme k provedení tzv. **provokačního testu**, který je k potvrzení diagnózy naprosto nezbytný. Zvíře začneme krmit původním krmivem a pokud dojde opět k objevení se původních příznaků, můžeme vyslovit diagnózu potravní alergie. Poté je vhodné, aby se majitel vrátil k eliminační dietě a po 1-2 týdnech zkoušel podávat jednotlivé možné alergie k odhalení toho vyvolávajícího.

Pokud během podávání eliminační diety ke zmírnění příznaků nedojde, ale podezření na potravní alergii je vysoké (viz. výše), zahájíme nový eliminační test s novými zdroji bílkovin a sacharidů. Tomuto kroku se lze vyhnout (resp. snížit pravděpodobnost) provedením sérologického testu NUTRIDEXX® – již popsáno výše.

LÉČBA

Léčbou potravní alergie je vyloučení vyvolávajících alergenů ze stravy zvířete. Provokačním testem potvrdíme alergie, které vedou ke vzniku alergické reakce v organismu a eliminujeme je z potravy. Doplňkovou léčbou, vedoucí k dočasné úlevě u těchto pacientů může být podání omega 3 a 6 nenasycených mastných kyselin, antihistaminik nebo kortikosteroidů, nicméně pouze eliminace alergenů ze stravy je jediným dlouhodobým řešením. K této léčbě je nejvhodnější využít komerčních diet, nicméně i doma připravené diety mohou být řešením za splnění následujících podmínek: dieta musí být vyvážená, musí obsahovat správné množství živin, vitamínů a minerálů. V ideálním případě by její sestavení a rozhodnutí o vhodnosti dlouhodobého podávání mělo patřit do rukou veterinárního výživového specialisty.

LITERATURA

Bethlehem S., Bexley J., Mueller R.S., Patch testing and allergenspecific serum IgE and IgG antibodies in the diagnosis of canine adverse food reactions. *Veterinary Immunology and Immunopathology* 2012,145: 582– 589.

Griffin, CE. Skin immune system and allergic diseases. V Scott, DW; Miller, WH; Griffin, CE (eds). *Muller and Kirk's Small Animal Dermatology*. WB Saunders, Philadelphia PA, 2001.

Kennis, RA. Food allergies: Update of pathogenesis, diagnosis, and management. In Campbell, KL (ed) *Veterinary Clinics of North America Small Animal Practice: Updates in Dermatology* 2006;36(1):175-184.